

20190120 Economische welvaart zonder stabiel klimaat?

Aviel Verbruggen, emeritus Universiteit Antwerpen

Fors en hardnekkig jeugdig protest tegen laks klimaatbeleid beantwoorden, lijkt een moeilijke karwei voor industrie en media. De ondertoon is dat de storm wel zal gaan liggen, en dat gewoon voortdoen (business-as-usual) met nog meer spin over klimaatmaatregelen volstaan. Maar zo varen Titanics hun ondergang tegemoet.

Het conflict Economie vs. Milieu.

In de jaren 1970/80 werden de milieuoctie bewegingen gecounterd met de slogan '*Je kan geen ecologisch paradijs bouwen op een economisch kerkhof*'. De groei van de wildfauna in het economische rampgebied van Tsjernobyl, na de nucleaire catastrofe in april 1986, is een cynische ontcrachting van deze foute slogan. Het is meermaals gesteld dat de aarde zonder de mens best voort kan, maar de mens niet zonder de aarde. Of '*economische welvaart zonder levenskrachtige natuur, gezond milieu, stabiel klimaat, veerkrachtige biodiversiteit, ...*' is een gevaarlijke fictie. Dit beseffen jonge mensen het best wanneer ze hun eigen toekomst inschatten. Ze eisen het stopzetten van de economische rooibouw op de natuur en het milieu, vooral op de functies die het leven mogelijk maken (zoals een mild klimaat). De eisen vragen diepgaande koerswijzigingen, onmogelijk door te voeren zonder nieuwe visies, denkbeelden, politieke machtsverhoudingen, economische activiteiten, technologische prioriteiten en uitsluitingen.

Extra chemie in de Antwerpse haven

Het bestaande bestel worstelt tussen schip en kade, zoals ook de Antwerpse haven met de uitbreiding van de petrochemische activiteiten. Verschillende facetten van deze concrete worsteling zijn te lezen in De Standaard (19-20 januari 2019: E6-E7), onder de dubbele titel: KLIMAAT WORDT NIEUWE GROTE UITDAGING. Antwerpse havenchemie vindt haar tweede adem.

Dat de Europese chemie terug in de toekomst gelooft, is een opluchting voor havenbaas Jacques Vandermeiren, vanwege de miljarden investeringen en jobs. Frank Beckx van de sectorfederatie Essencia (chemie & life sciences) is evident gelukkig, maar is beducht voor een strenger Europees klimaatbeleid, met 'de kans dat er een rem wordt gezet op de groei van de chemie-industrie in Europa'. De investeerder (INEOS) waarschuwt dat 'het klimaatbeleid in Europa het openstaande risico is'; 'excessieve CO₂-taksen' of heffingen op ingevoerd schaliegas uit de VSA 'zouden het investeringsproject geen goed doen'.

Klimaatneutrale chemieproductie

Nu de kwadratuur van de cirkel: hoe een technologie en massaproductie geheel afhankelijk van fossiele brandstoffen met onvermijdelijke CO₂ productie en uitstoot, toch 'klimaatneutraal' verklaren? Enkele konijnen worden uit de hoed getoverd.

Jacques Vandermeiren vermeldt een McKinsey rapport waarin gesteld wordt dat 'de bijkomende CO₂-uitstoot van chemie-investeringen meer dan gecompenseerd wordt door CO₂-reductie in sectoren die chemieproducten gebruiken om het energiegebruik te beperken.' Hoeveel verdient een dure consultant met dubbeltellingen?

Frank Beckx verwacht dat de nieuwe INEOS installaties technologisch tot de laagste CO₂-uitstoters zullen behoren. Deze verwachting is terecht, want op die wijze kan INEOS voldoende gratis vergunningen bekomen om CO₂ uit te stoten

zonder noemenswaardige financiële lasten. Het Europese beleid garandeert dit met het EU ETS (emissiehandel systeem) al minstens tot het jaar 2030. Een aantal grote vervuilers weten nog woekerwinst te slaan uit te ruim gratis ontvangen vergunningen.

Niettegenstaande deze realiteit, schrijft de redacteur van het artikel doodleuk: 'vandaag kost een ton CO₂ uitstoten bedrijven zo'n 25 euro.' Ik zou graag eens de lijst zien van Europese industriële bedrijven die per 1 miljoen ton emissie ook zo'n 25 miljoen euro betalen. Geen één. De afrekening van het EU ETS systeem, met inbegrip van de woekerwinsten door bedrijven gemaakt, komt uiteindelijk terecht op de elektriciteitsfactuur van overwegend niet-ETS bedrijven, organisaties en huishoudens.

Zichzelf bedriegen met een tandeloos EU ETS brengt het klimaatbeleid geen stap vooruit. De prijs opjagen in het ETS treft vooral de niet-ETS elektriciteit gebruikers. Effectief de Europese industrie het mes op de keel zetten met hoge heffingen is ook geen goede aanpak, vanwege lekkage van emissies en beroving van financiële middelen nodig voor uitvinding, demonstratie, innovatie van koolstofvrije technologie en producten.

Groene circulaire chemie

Innovatie is het sleutelwoord. Veel wordt verwacht van de recyclage van CO₂ opgevangen in uitlaatgassen, voor de aanmaak van kunststoffen. Maar het enthousiasme wordt bekoeld: *'er gaat nog heel wat tijd overheen gaan'* en *'een financieel steuntje in de rug'* is nodig.

Wyns (medewerker VUB) stelt dat de industrie te weinig doet om een lange-termijn visie te ontwikkelen, en dat de installaties van INEOS die twintig tot dertig jaar meegaan, futureproof zouden moeten worden gemaakt. Dit klinkt mooi, maar doet denken aan de nieuwe kolencentrales in Europa gebouwd, die ook Koolstof Opvang en Opslag (CCS) proof moesten zijn, maar er is geen enkele CCS gebouwd. Tevreden met een dode mus?

Tenslotte is Frederik Debrabander (Deloitte) optimistisch omdat het klimaatthema *'hoog op de agenda staat bij grote industriële groepen, zeker in de chemie'*. Ik zou graag delen in dit optimisme, maar de blijde inkomst stoet voor de koolstof intensieve petrochemie van het verleden, stelt me niet gerust. En wellicht ook niet de protesterende jongeren.